

40 ROCZNICA PODPISANIA POROZUMIENIA GDAŃSKIEGO – 31.08.1980 R.

Pierwszy punkt słynnych 21 postulatów mówił o akceptacji niezależnych od partii i pracodawców wolnych związków zawodowych. Strajki na Wybrzeżu, które rozlały się na całą Polskę, doprowadziły do utworzenia Solidarności.

Na zdjęciu: Brama główna Stoczni Gdańskiej im. Lenina, sierpień 1980.

14 sierpnia wybuchł najważniejszy strajk w najnowszej historii Polski. Pracę przerwali robotnicy Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Stoczniowcy domagali się przywrócenia do pracy Anny Walentynowicz, Andrzeja Kołodzieja i Lecha Wałęsy, zbudowania pomnika ofiar masakry robotników z grudnia 1970 roku, podwyżki płac, dodatku drożyznianego, wyrównania dodatków rodzinnych do wysokości, w jakiej otrzymuje je milicja, oraz gwarancji dla strajkujących.

16 sierpnia Komitet Strajkowy podpisał porozumienie z dyrekcją. Lech Wałęsa ogłosił zakończenie strajku, ale przedstawiciele innych zakładów, z którymi władza nie podjęła negocjacji, zażądali jego kontynuowania. Alina Pienkowska, Anna Walentynowicz i Ewa Ossowska zdołały zatrzymać wychodzących ze stoczni robotników. Lech Wałęsa, który zmienił zdanie, ogłosił okupacyjny strajk solidarnościowy.

17 sierpnia powołano Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, który opracował 21 postulatów. Wkrótce powstał MKS w Szczecinie. Na jego czele stanął Marian Jurczyk, a robotnicy przedstawili swoją listę 36 postulatów. Oba Komitety skupiały po kilkaset zakładów pracy. Władze nie mogły już ignorować narastających protestów. Do Gdańska i Szczecina przybyły Komisje Rządowe. Rozpoczął się trudny okres negocjacji. Pierwsze spotkanie strony rządowej z protestującymi robotnikami odbyło się po tygodniu strajków.

23 sierpnia rozpoczęły się rozmowy gdańskiego MKS z delegacją rządową kierowaną przez wicepremiera Mieczysława Jagielskiego. wicepremier Mieczysław Jagielski odniósł się do przedstawionych postulatów i odrzucił wstępne warunki strajkujących, czyli odblokowanie łączności telefonicznej i zaprzestanie represji wobec wspomagających strajk. Rozmowy zawieszono. Przy kierownictwie strajku powołano Komisję Ekspertów w składzie: Bohdan Cywiński, Bronisław Geremek, Tadeusz Kowalik, Waldemar Kuczyński, Tadeusz Mazowiecki, Jadwiga Staniszkis, Andrzej Stelmachowski, Jerzy Stembrowicz, Jan Strzelecki i Andrzej Wielowieyski.

24 sierpnia obradowało IV plenum KC PZPR. Stanisław Kania ocenił, że w Gdańsku i Gdyni strajkuje około 130 tysięcy pracowników ze 140 zakładów, a w Szczecinie - 60 tysięcy. Edward Gierek opowiedział się za pokojowym rozwiązaniem konfliktu. Ze stanowiska premiera odwołany został Edwarda Babiuch, jego miejsce zajął Józef Pieńkowski. Na tym samym plenum, pod presją Kremla, powołano specjalny sztab, który miał przygotować siłowe "rozwiązanie" protestów robotniczych

25 sierpnia gdański MKS poinformował, że do czasu odblokowania połączeń telefonicznych negocjacje z Komisją Rządowa nie będą kontynuowane. Po nocnych rozmowach z wojewodą połączenia zostały przywrócone.

26 sierpnia do Stoczni Gdańskiej przybyła delegacja rządowa. Nastąpiło wznowienie rozmów. Andrzej Gwiazda deklarował [...] "Naszym celem jest powołanie rzeczywistej organizacji pracowników, w którą ludzie byliby w stanie uwierzyć". Strona rządowa upierała się wyłącznie przy zmianie formuły starych związków. Następnego dnia ponownie obradowało BP KC PZPR. Stanisław Kania przyznał, że problemem numer jeden dla władzy jest stosunek do głównej kwestii politycznej, czyli utworzenia organizacji odrębnych związków zawodowych.

28 sierpnia odbyła się trzecia tura negocjacji. MKS był już reprezentowany przez ponad 500 zakładów. Omawiano problemy ograniczenia cenzury, uwolnienia więźniów politycznych i dostępu Kościoła do radia i telewizji. Rozmowy zostały odroczone. Mieczysław Jagielski wyjechał na konsultacje do Warszawy.

29 sierpnia obradowało Biuro Polityczne KC PZPR. Władysław Kruczek, przewodniczący Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PZPR postuluje: "zastanowić się nad ogłoszeniem stanu wyjątkowego, zacząć bronić władzy!".

30 sierpnia Podczas V Plenum KC PZPR wicepremier Mieczysław Jagielski zreferował wyniki prowadzonych przez siebie rozmów i uznał potrzebę wyrażenia zgody na powstanie nowych związków zawodowych. Edward Gierek przedstawił wniosek o zaakceptowanie stanowiska komisji rządowych kierowanych przez Mieczysława Jagielskiego i Kazimierza Barcikowskiego. Zebrani przyjęli wniosek.

31 sierpnia o godz. 16.40 MKS w Gdańsku i Komisja Rządowa podpisały porozumienie w Sali BHP Stoczni Gdańskiej.

W Stoczni im. Lenina w Gdańsku podpisano porozumienie między przedstawicielami międzyzakładowego komitetu strajkowego pod przewodnictwem Lecha Wałęsy i komisją rządową. Porozumienie podpisują członek Biura Politycznego KC PZPR Mieczysław Jagielski (3L) i Lech Wałęsa (4L). Gdańsk, 31.08.1980. Foto: PAP//Zbigniew Trybek

21 postulatów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego z 17 sierpnia 1980:

1. Akceptacja niezależnych od partii i pracodawców wolnych związków zawodowych, wynikająca z ratyfikowanej przez PRL Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowych.
2. Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym.
3. Przestrzegać zagwarantowaną w Konstytucji PRL wolność słowa, druku, publikacji, a tym samym nie represjonować niezależnych wydawnictw oraz udostępnić środki masowego przekazu dla przedstawicieli wszystkich wyznań.
4. a) przywrócić do poprzednich praw: – ludzi zwolnionych z pracy po strajkach w 1970 i 1976, – studentów wydalonych z uczelni za przekonania,
b) zwolnić wszystkich więźniów politycznych (w tym Edmunda Zadrożyńskiego, Jana Kozłowskiego, Marka Kozłowskiego),
c) znieść represje za przekonania.
5. Podać w środkach masowego przekazu informację o utworzeniu Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego oraz publikować jego żądania.
6. Podjąć realne działania mające na celu wyprowadzenie kraju z sytuacji kryzysowej poprzez:
a) podawanie do publicznej wiadomości pełnej informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej,
b) umożliwienie wszystkim środowiskom i warstwom społecznym uczestniczenie w dyskusji nad programem reform.
7. Wypłacić wszystkim pracownikom biorącym udział w strajku wynagrodzenie za okres strajku jak za urlop wypoczynkowy z funduszu CRZZ.

8. Podnieść wynagrodzenie zasadnicze każdego pracownika o 2000 zł na miesiąc jako rekompensatę dotychczasowego wzrostu cen.
9. Zagwarantować automatyczny wzrost płac równoległe do wzrostu cen i spadku wartości pieniądza.
10. Realizować pełne zaopatrzenie rynku wewnętrznego w artykuły żywnościowe, a eksportować tylko i wyłącznie nadwyżki.
11. Wprowadzić na mięso i przetwory kartki – bony żywnościowe (do czasu opanowania sytuacji na rynku).
12. Znieść ceny komercyjne i sprzedaż za dewizy w tzw. eksporcie wewnętrznym.
13. Wprowadzić zasady doboru kadry kierowniczej na zasadach kwalifikacji, a nie przynależności partyjnej, oraz znieść przywileje MO, SB i aparatu partyjnego poprzez: zrównanie zasiłków rodzinnych, zlikwidowanie specjalnej sprzedaży itp.
14. Obniżyć wiek emerytalny dla kobiet do 50 lat, a dla mężczyzn do lat 55 lub [zaliczyć] przepracowanie w PRL 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn bez względu na wiek.
15. Zrównać renty i emerytury starego portfela do poziomu aktualnie wypłacanych.
16. Poprawić warunki pracy służby zdrowia, co zapewni pełną opiekę medyczną osobom pracującym.
17. Zapewnić odpowiednią liczbę miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci kobiet pracujących.
18. Wprowadzić urlop macierzyński płatny przez okres trzech lat na wychowanie dziecka.
19. Skrócić czas oczekiwania na mieszkanie.
20. Podnieść diety z 40 zł do 100 zł i dodatek za rozłąkę.
21. Wprowadzić wszystkie soboty wolne od pracy. Pracownikom w ruchu ciągłym i systemie 4-brygadowym brak wolnych sobót zrekompensować zwiększonym wymiarem urlopu wypoczynkowego lub innymi płatnymi dniami wolnymi od pracy.

OPRACOWANIE WŁASNE: RYSZARD JAŚKOWSKI